

ABONNEMENT

Pays étrangers

Pour un an: 2 Dolars

Édition spéciale: 3 Dolars.

ADRESSE

"İdjtihad,, Constantinople

Téléph: St. 865

xxvième ANNÉE

1 Mars 1931

İCTİHAD

Türkçe ve Fransızca

İLMİ, EDEBİ, İKTİSADİ

No: 316

ABONEMAN:

Seneliği [24Nusha] Türki-
ye için 2 1/2, Âlâ kâğıd-
lısı 5 Liradır

İDAREHANESİ

Cıǧaloǧlunda İctihad Evi

Tarihi Te'sisi:

1904 — Genève.

Yirmi altıncı sene

1 Mart 1931

Baron von Liliencron (1844 - 1909), Rihard Dehmel (1863 - 1920), Arno Holz (1863 - 1929) Stefan George (1868 de doğmuştur). Hugo von Hofmansthal (1874 - 1929) Sainev Maria Rilke (1875 - 1926). Bunlardan son ikisinin Alman dilinin hâkim olduğu memleketlerin dışarısında da hatırları sayılır. Von Hofmannsthal Viyanalı idi. İyi tiyatrolar yazdı. Rilke Pragda doğdu, epi bir müddet meşhur Fransız heykeltıraşı (Rodin) in hususî kâtibi iken fransızca parlak şiir yazmağa kadir olmuştu. Avrupanın her tarafında, Almanyada da son yüz senede muharrirlerin adedi o kadar çoğalıyordu ki eyilerini seçmekte zahmet çekildi. Türkçede muharrirlerin eyisine edib derler. Almandada 19 uncu asırda güzide muharrirler için ayrı ad yokdu. Lâkin aşağı yukarı 1900 yılından beri Almanyada tarihi edebiyat uleması Alman

edebiyatı üzerine yazarken edib yerine şair (Dichter) demeğe başlıyorlardı. Bir çok üdeba uzun müddet bu yeniliğe iştirak eylemek istemiyorlardı.

Nihayet haysiyetlerini muhafaza, ve etraflarında görülen adilik üzerinden irtika için Alman edibleri içindekilere açık mektup yazmak gibi çarelere de müracaat ile şair lakabını kabul etmeğe rıza yüzünü gösterdiler. Prusya hükûmeti de Güzeli San'atlar Akademisine tabi bir edebiyat şubesini meydana getirmek arzusunu fiiliyat sahasına geçirdiği vakit (şair) vechi tesmiyesi kabul ettirilmisdir. Derlerdi ki nesren yazılmış bir eser iyi olmak şartile öyle kıymetdar şairane cihetleri vardır ki nazmen yazan ona belki yetişir, belki de yetişmez. Böylelikle güzide nâsırlara şair demek bütün cihan edebiyatı için fevkalâde ehemmiyeti haizdir. Almanyada ahali aralarında görüşürken şair diye her memleketde olduğu gibi manzume yazan edib anlaşılır. Almanya ahali lisani, el ele veren ülema ve üdeba istilahnal[*] ilerde galebe çalacak mı? Demek oluyor ki Berlindeki Akademinin şairlik şubesine

atiyen Edebiyat Şubesi mi, Muharrirler Akademisi mi denilecek? Yoksa şair yeni manasında mı kullanılacak? Mühim görülen bu sualin cevabı henüz belli değildir.

Zeyl olarak şunu da arz edelim ki İngilterede Glasworthy gibi yüksek ufuklarda cevvelan etmekle ziyade ulvî tabirlere müracaat eylemek cazibane; hayal perver bir lisan kullanan bazı nâsırlara son zamanlarda şair derler. Rusyada nesir yazan muharrir hakkında şair denilmesi caiz görünmez. Gene fevkalâde bir taltif ve milletin payansız muhabbetine nişane olmak üzere Rusyada da nadir bir istisna belki biricik istisna var: Gogol, ki Revisor namında muthikesi Rusyanın en meşhur piyeslerinden oldu ve Ukrayna çöllerinde sabıkda yaşanılmış vahşiyane hayatını zemin ittihaz eden bir diğer zarif, şairane hikâyesi, bir va-

kit bütün Rus mekteblerinde ezberleniyordu.

Fransada, İtalyada nâsırlara şair denilmez.

KARL SUSSHEIM

MAZLUM ÖLEN BİR ANNEYE

Pür tehammül yaşadın nim khuda ruhile;
Gizledin sen yararı şefkatine ben kanadım;
Yutdum efganlarımı, sihhatına zehr içdim,
Gözlerimde uçuşan giryeleri ağlamadım.

«Karlı Dağdan Ses» den

27 Tem. 1917

GARB FİKRİYYATI

LORD BYRON UN ESERLERİ : TAHLİL

Child - Harold un seyahati. (Child Harold's Pilgrimage)

Bu manzume dört mekameden müteşekkildir; 1 inci ve 2 inci mekameler 1812 de intişar etmiştir; 3 üncü ve 4 üncü mekameler 1816 da çıkmıştır. — Şair, kendisini, günün birinde, memleketinde ikametden bıkan genç bir çapkın olan Harold un yerine koyar. Gönlü hasta idi. Zevk ve eğlence arkadaşlarından uzaklaşmak istiyordu; diyorlar ki, donuk ve ratıb gözlerinde bazı bir göz yaşı parlardı; fakat vekar, göz yaşını derhal gözünde dondururdu. Adeta felakete mütehasırdı... » Binaen'aleyh, ecdadının köşkünü, ve kendisini hiç bir kimsenin sevmediği memleketi terk eder. Britanya sahillерinin beyaz kalyalarından, gemi uzaklaştığı vakit

[*] Lehcisine demek istiyor.

[İçtihaat]

Harold, vatanına hisli bir veda' sı'rile hitab eder. Beşinci gün Portegiz sahillerinde görünü, bu sevhili ressamane tasvir eder, Bu memleketde sâkin ehalinin esaretine a'îd ah-lakî mülâhazalar bu tasvire karışdırılmış bu-lunur. Karaya çıkar ve atla, İspanya vadile-rine varır. Muhayyilesi, vaktile İspanyolların arablara ve fransızlara karşı yapmış olduk-ları kahramanca muharebeyi nazarında yeni-den canlandırır. Seville [*] ve sekenesinin dilberliğini sena eder. Dastani bir eda ile bu-ga yarışlarını tasvir eder. Nihayet, seyahatına devam etmek üzere Cadix den gemiye biner.

II inci mekamede Yunanistana doğru yol almakdayız; Harold **Minerve** yi hayalinde canlandırır, topunun gülleleri Alihenin, ma'be-dini harab etmiş olan **Lord Elgin** in hatı-resini tel'in eder; geçerken «Leucade»ye[1], **Actium** e [2], zirvesini müşahade ettiği, **Plinde** » e [3] ve **Dodone** » a [4] a'it bütün efsaneleri hatırlatır.

İşte şimdi Harold «Thermopyles» dedir; Sa'ir burada, müşte'il kıta'larlar **Leonidas** in ahfadını nazarda ihya eder. Manzarası ken-disine şevk ve şetaret veren İstanbula gelir. Fakat da'ima esir Yunanistanı düşünür. Hür-riyyet için şa'irane sunuhatına tekrar coşgun bir cereyan verir.

Bu mekame me'yus bir «mélancholie» nin nağmelerile nihayet bulur. «*Ey faydasız günler sür'atle geçiniz; artık bana ge-tireceğiniz kalmadı, Çünkü zaman ru-humu, kendisini mahzuz eden her şey-den mahrum etdi ve gençliğim üzeri-ne ihtiyarlığın bütün kederlerini döküdü.*»

[*] Seville İspanya'nın büyük şehirlerindendir.

[1] Yunani kadim ionien denizi adalarındandır bu gün adı Sainte-Maure dur. Bu adada mevcut sarp bir kaya göze çarpar ki i'dam mahkûmları bunun tepesinden aşağı atılırdı.

[2] **Actium** Yunanistanın bir şehri ve berzahıdır; Antoine ve Cléopatra yı Octuve ve Agrippa burada mağ-lûb etmişlerdir. Bu deniz zaferile meşhur olmuşdur.

[3] Kadim yunanın şimalinde Thermopyle ile Epire arasında bir dağ. Apollon un ve Actium «Muse» lerin ya'ni ilham perilerinin mekanı idi.

[4] Epire şehirlerindendir. Bir mişe ormanı civa-rında bir jupiter ma'bedi vardı.

[5] Miladdan 480 sene evvel Sparte kralı, İran or-dusuna karşı memleketini müdafa'a etmiş ve Thermop-yles de 300 İspartalı ile ölmüştür. Vatanperver kahraman-lığı ile tarihte yaşar.

LORD BYRON

III üncü mekame bir daha görmeyecek ol-duğu kızı **Ada** nın muessir yadile başlar. Sonra Harold [ya'ni Lord Byron], memleketinde me-raretlere gark olduğunu ve tekrar denize çık-maya karar verdiğini bize söyler. Bu def'a deniz seyahati kısadır. Belçikaya, çıkar bir az sonra, Waterloo harbi nin cereyan ettiği sahaya vasıl olur, buranın, şayanı hayret bir derecede şa'irane bir tasvirini yapar; bir çok kıt'a, deha-sına hayran ve i'caz engiz tali'ine mutahayyir olduğu Napoleona hasr edilmiştir.

Hırsı itham, **Kerim Tabi'ata** iltica etmek için bundan istifade eder. **Rhin** nehrinin mecrasını ta'kiben menba'ına doğru çıkar, ge-çerken, harab fakat henüz magrur olan şehir-leri zikreder.

Coblent [1] civarında **Marceau** [2] nun namına yapılan ihramı görür **Behine** allaha ismarladık der **Lenan** gölünün sahillerinde tevakkuf eder. Bu «Paysage» in güzelliği şa'irane bir arzu' Tabi'ata temessul etmek arzu-sunu ilham eder: **Ben artık, kendi kendi-me yaşamıyorum. Muhitimin bir kısmı olu-yorum...**

«Dağlar, dalgalar ve gökler, benim ruhumun bir kısmı değilmidirler? na-sıl ki ben de onların bir cüz'iyim.»

J.J.Rousseau nun ve **La Nouvelle-Héloise**

[1] Rhin havalisinde Prussia'nın mustahkem bir şehri. Coblence de denir.

[2] Fransanın meşhur Generallarındandır. 1796 Sambre - et Meuse ordusuna kumanda ettiği esnada harb kurbanı olarak ölmüştür.

ın hatırasını [*] ihya ettikten sonra, gece zulmetini gölün üzerine yaydığı zamandaki intiba'larını tahlil eder. Yıldızlara münacatı İngiliz şi'rinin en 'ulvî parçalarındandır... Fakat bu sükûnu bir kasırga ta'kib eder.

« Ey gece brak ki vahşi huzuzata iştrak edeyim ve fırtınanın ve senin bir kısmın olayım!. Fakat ey fırtına, insanın yüreğinde kopan fırtınanın aynı mısın? Gökler, dağlar, ırmaklar, ruzgârlar, göller! benim ruhum sizi anlamak kabiliyyetinde dir! Fakat, ey fırtınalar insanın yüreğinde kopan fırtınalar » gibimisiniz ?

Tulu' sükûnu getirir. İşte Rousseau'yu hatırlatan sevimli **Clarens** şehri, sonra **Lansanne** ve **Ferney**. Nihayet, şa'ir **Alpes** dağlarını geçerek **İtaliya** ya girer. Bu mekame, küçük **Ada** ya bir veda' ile başladığı gibi yine **Küçük Adaya** bir veda' nağmesile hitam bulur.

IV üncü mekâme tamamen **İtaliya**ya hasrolunmuşdur. Şa'ir evvela **Venise** de bulunur: **Abidelerini**, « **Adriatique** » i terennüm eder. **Venise** den ayrılır; şimdi, o, sıra ile, **Petrarque** in öldüğü **Arqua** şehrinde; **Tasse** in felaketlerini ağladığı ve **Arioste** u göz önüne getirdiği **Ferrare** şehrinde; **San'at** eserleri gözlerini kamaşırdıran fakat **Dante** 'yi nefy etmiş olduğu için tel'in ettiği **Florence** şehrinde; **Trasimène** şehrinde, **Clitumne** gölünün sahillerinde **Terni** şellalesinin önünde; kadim şanını ve **Sylla**, **Cesar**, **Pompée** gibi kahramanlarını tebcil ettiği **Roma** şehrinde dir; **Cecilia Metella** [*] 'nın türbesini selamlar. Her harabe ona meşhur bir ismi hatırlatır, ahlaki mülâhazalar, zamanı hazırla mukayeseler ilham eder. Bir yerinde muhtazir « gla-

[*] **Julie** yahud **La Nouvelle Héloïse** j.j. Rousseau nun, mektuplaşma tarzında meşhur romanıdır. (1769). **Julie d'Etanges**, mürebbisi **Saint Preux** tarafından başdan çıkarılmasına müsa'id olur. Fakat iki aşık birbirlerinden uzaklaşdırılırlar. **Julie M. de Wolmar** la evlenmeye icbar olunur. İzdivac, ruhunu değiştirir, mükemmel bir zevce ve mükemmel bir valide olur. **Wolmar** **Saint Preux** 'yu tekrar evine getirir. **Julie** ve **Saint Preux** mazinin hatıratına karşı mubareze ederler. **Julie** idamesi mümkün olmayan bir rolden ölüm elile, zamanında, kurtarılır. Bu roman şa'irane, aşk alud hissiyatı izharda bir mubalaga ile doludur.

A. D.

[**] Diktatör **Syllanin**, zevcesi **Auguste** devrinde, bu nun için **Romadan** 2 kilometre uzakta **Appienne** yolu üzerinde vasi bir turbe inşa olunmuşdur.

diateur » hakkında meşhur bir parça; sonra diğer bir yerde **Colisée** nin tasviri v.s.v.s. bulunur. Evvelkilerinden daha karışık, i'tiraf etmeli, daha çetin olan bu mekame **Okyanosa** muhteşem bir münacat ile hitam bulur.

[D.G. dan - A.D.]

ŞİİR

KAHKAHA

Bir kristal sürahi kırıldı mermerlerde..
Billur şakırtisile boşluklara çarparak
Kayalardan dökülen dereler kadar berrak
Bir kristal sürahi kırıldı mermerlerde.

İçer gibi sükûtu çığlıklarıyla dere,
Vurur gibi taşlara tannan bir bakır tası,
Bir çıngrak sesiyle boşanan kahkahası,
Porselenler dağıtır kan rengi mermerlere.

Çengel Köy — R. Nahid

ESKİ TARZ

GAZEL

İşit terane'i 'aşkı rebabı 'aşkımdan,
Me'âli firkati öğren kitabı 'aşkımdan.
Bu taze nağme'i hicramı ehli dil duysun
Enisi ruhum olan iztirabı 'aşkımdan.
Şukufe zari muhabbetde jaleler yaptı
O katralar ki saçıldı sehabı 'aşkımdan.
Dikenli bir güle 'alemde minnet etmezdi
Alaydı feyzini bülbül şarabı 'aşkımdan
Nedir o şu'le ki semti niğâre 'aksetmiş
Kopan şeraredir elbette tabı 'aşkımdan.
Ne cami Cem bana lazım ne şive'i saki
Tabi'atım beni mest eyler abı 'aşkımdan.
Kemali cebrini 'aşkın murad ise bilmek
Ta'allum et, oku Hikmet hesabı 'aşkımdan.

Eski şehir. — Ali Hikmet